

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Hallituksen esitys ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 143/2025 vp)

Perustuslakivaliokunta 5.11.2025

Esityksen sisältö tiiviisti

- Esityksessä ehdotetaan muutettavan ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, lukiolakia, lakia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta, oppivelvollisuuslakia sekä opiskelija- ja tutkijalakia.
- Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2026.
- Esityksessä ehdotetaan täsmennyksiä ammatillisen koulutuksen tilauskoulutukseen sekä lukuvuosimaksuja toiselle asteelle opiskelemaan tuleville kolmansien maiden kansalaisille. Lukuvuosimaksuihin liittyen säädetään rahoituslain muutoksista sekä tiedonvaihto-oikeuksista Maahanmuuttoviraston ja koulutuksen järjestäjien kesken. Lisäksi oppivelvollisuuslain soveltamisalaa tarkennetaan siten, etteivät Suomessa opiskelutarkoituksessa olevat kolmansien maiden kansalaiset ole oppivelvollisia.

Ehdotukset koskien lukuvuosimaksuja

- Esityksessä ehdotetaan, että kolmansista maista toiselle asteelle tuleville opiskelijoille säädettäisiin lukuvuosimaksut lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa.
- Esityksessä ehdotetaan, että koulutuksen järjestäjä ei voisi jatkossa saada valtionosuusrahoitusta lukuvuosimaksullisesta opiskelijasta vaan heidän koulutuksensa rahoitettaisiin perittävillä lukuvuosimaksuilla.
- Esitys koskisi lain voimaantulon jälkeen opintonsa aloittavia.
- Jotta esityksen valtiontaloudellisiin tavoitteisiin päästäisiin, edellyttää muutos myös oppivelvollisuuslain muuttamista siten, että opiskelutarkoituksessa Suomeen tulevat kolmansien maiden kansalaiset eivät olisi Suomessa oppivelvollisia.

Oppivelvollisuuslain muutos

- Voimassa olevan lain mukaan oppivelvollisia ovat Suomessa vakinaisesti asuvat lapset. Lapsi katsotaan tätä lakia sovellettaessa Suomessa vakinaisesti asuvaksi, jos hänellä on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa. Henkilöllä on oikeus vapautua oppivelvollisuudesta, jos hänen maassa oleskelunsa peruste on opiskelu.
- Esityksessä ehdotetaan, että Suomeen opiskelutarkoituksessa tulevat alle 18-vuotiaat kolmansien maiden kansalaiset eivät olisi jatkossa oppivelvollisia.
- Ratkaisevaa olisi henkilön oleskeluluvan peruste.
- Oppivelvollisia olisivat kuitenkin alle 18-vuotiaat henkilöt, jotka tulevat Suomeen perheensä mukana perheenkokoajan oleskelulupaperusteesta riippumatta. Koulutuksen saisi suorittaa oppivelvollisuuslain mukaisesti maksuttomasti sen kalenterivuoden loppuun asti, kun henkilö täyttää 20-vuotta.
- Perustuslakivaliokunnalta on pyydetty lausuntoa koskien oppivelvollisuuslain muutosesitystä.

Perustuslaillisuuden arviointia

- Oppivelvollisuuslain muutoksilla on merkitystä perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuuden ja 16 §:n sivistyksellisten oikeuksien kannalta.
- Oppivelvollisuuslain soveltamisalan ulkopuolella ovat jo tällä hetkellä ne Suomessa opiskelutarkoituksessa oleskelevat henkilöt, joilla ei ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa.
- Ehdotetulla muutoksella Suomessa opiskelutarkoituksessa oleskelevat alaikäiset asetettaisiin yhdenvertaiseen asemaan siitä riippumatta, onko heillä kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta vai ei. Kotikunnan saaminen perustuu hakemukseen ja Suomessa voi oleskella tilapäisesti myös ilman kotikuntaa.

Perustuslaillisuuden arviointia

- Tätä opiskelijaryhmää eli Suomeen opiskelutarkoituksessa tulevia kolmansien maiden kansalaisia ei asetettaisi erilaiseen asemaan perustuslain 6 §:n 2 momentissa säädetyillä lähtökohtaisesti kielletyillä erotteluperusteilla.
- Erottelu opiskelijoiden välillä ei perustuisi hakijan tai opiskelija alkuperään vaan Suomessa oleskelun perusteeseen.
- Perustuslakivaliokunnan oppivelvollisuutta ja siihen liittyvää maksuttomuutta koskeva tulkintakäytäntö huomioiden perusopetuksen jälkeisen koulutuksen voidaan katsoa olevan perustuslain 16 §:n 1 momentissa säädetyn opetuksen maksuttomuuden piirissä vain oppivelvollisuuteen kuuluvan koulutuksen osalta.

Perustuslaillisuuden arviointia

- Perustuslaissa tarkoitettujen sivistyksellisten oikeuksien turvaaminen ei tarkoita sivistyksellisten oikeuksien ulottamista koskemaan kaikkia maailman kansalaisia.
- Ehdotettu sääntely koskee Suomeen vapaaehtoisesti opiskelutarkoituksessa muuttaneita kolmansien maiden kansalaisia. Esitys ei koske perheidensä mukana Suomeen tulevia alaikäisiä henkilöitä.
- Toisen asteen koulutuksen järjestämiseen on rajalliset resurssit ja valtiontalouden tilanteesta johtuen toisen asteen koulutukseen on kohdistettu merkittäviä säästötoimenpiteitä.
- Kolmansista maista saapuvien nuorten tulo Suomeen erityisesti lukiokoulutuksen on uusi, 2020-luvulla käynnistynyt ilmiö, jonka taustalla on suomalaisen ilmaisen koulutuksen markkinointi kolmansissa maissa sekä Suomen demografinen kehitys ja opiskelijamäärien väheneminen erityisesti väestötaantuma-alueilla.

Perustuslaillisuuden arviointia

- Lukuvuosimaksujen säätämisen taustalla on valtiontalouden tasapainottamiseen liittyvät tavoitteet, joka perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkintakäytännön mukaan on hyväksyttävä peruste puuttua jossain määrin perustuslaissa turvattujen oikeuksien tasoon.
- Perustuslakivaliokunta on myös todennut vakiintuneessa lausuntokäytännössään, ettei yleisestä yhdenvertaisuusperiaatteesta johdu tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn.
- Yhteenvedona ehdotetun lainsäädännön voidaan katsoa olevan sopusoinnussa perustuslain yhdenvertaisuutta ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevien vaatimusten kanssa.

Kiitos!